

FRIDRICH MAGNUS

door Kees Faas

Op 1 juli 1990 werd, als stap naar totale eenheid in Duitsland de Duitse monetaire eenheid een feit. Ook in 1763 werd na zeven jaren uitputtende oorlog in Duitsland een vrede getekend. Ter gelegenheid van deze belangrijke *Vrede van Hubertusburg* vervaardigden enige Goudse pijpenmakers pijpen onder het motto FRIDRICH MAGNUS. Bedoeld wordt: Frederik de Grote (1712-1786), vanaf 1740 koning van Pruisen. Destijds was Frederik ook in Holland populair als "*der (alte) Fritz*".

Afb. 1: De linkerzijden van twee Goudse pijpekoppen, beide 54 mm hoog, tonen Frederik de Grote, die de wapenen vertrappt.

Afb. 2: Naast bloeiende korenaren en bloemen wordt op de rechterzijden een vredesgodin afgebeeld. Haar opgeheven rechterhand laat een lauwerkrans zien, waarbinnen een tekst. Deze tekst luidt bij de linkse pijpekop (hielmerk: *gekr. 99*): VREDE IN DUYSLAND, en bij de rechtse pijpekop (hielmerk: *het lam onder de boom*): PAX GERMANIAE RESTITUE.

De voorzijden bevatten een afbeelding van een brandend vredesaltaar onder het Alziend Oog. Opvallend is, dat keizerin Maria Theresia, als belangrijke deelnemende partij, niet staat afgebeeld. Oostenrijk diende namelijk in 1763 gedwongen, door een veel machtiger Pruisen, bij deze voor Maria Theresia ongunstige Vrede van Hubertusburg o.a. Silezië af te staan aan Frederik de Grote.

De Zevenjarige Oorlog

Gedurende de Zevenjarige Oorlog (1756-1763) vonden in Duitsland vele veldslagen plaats, met name tussen Pruisen en Oostenrijk.

Aanleiding tot deze oorlog vormde de Pruisische inval in Saksen (1756), terwijl Frederik de Grote eveneens Silezië was binnengevallen wat tot Oostenrijk behoorde. Een dochter van de Saksische keurvorst was getrouwd met de dauphin. Dus Frankrijk steunde Oostenrijk, evenals Rusland (Elisabeth). Engeland echter verleende Frederik II een oorlogssubsidie. Goethe (geboren in 1749) vertelt in "Dichtung und Wahrheit" hoe de gebeurtenissen van de Zevenjarige Oorlog de openbare mening in het Duitse Rijk in twee kampen verdeelde, nl. aanhangers van Frederik II, en van keizerin Maria Theresia. Goethe zelf was *Fritsisch* gezind. Reeds in 1757 behaalde Frederik II overwinningen op de Fransen en de Oostenrijkers, in 1758 op de Russen. Uiteraard verloor hij ook wel eens een veldslag.

Afb. 1

Afb. 2

Nabij Torgau versloeg Frederik II in 1760 opnieuw de Oostenrijkers, waarbij hij 17.000 man verloor. Aan Oostenrijkse zijde sneuvelden 15.000 soldaten.

Rusland koos in 1762 onder Peter III de kant van Pruisen. Engeland en Frankrijk sloten onderling vrede, en Frederik kon 100.000 soldaten op de been brengen. Ten slotte werd in 1763 op het Saksische jachtslot Hubertusburg een voor Maria Theresia ongunstige vrede gesloten tussen Pruisen, Oostenrijk en Saksen.

"Unter Sanktionierung der Bestimmungen des Aachener Friedens im Jahr 1748 behielt Preussen Schlesien und die Grafschaft Glatz. Unangefochten galt das Königreich nunmehr als europäische Grossmacht." (2) (Pag. 30)

Literatuur:

- 1 Frederik de Grote, door Roland Vocke (1979)
- 2 Friedrich der Grosse und sein Heer, door Johannes Müller (1981)
- 3 Het Goudse Pijmakersgeslacht Verzijl, PKN 15, pag. 64, door J. van der Meulen
- 4 Opkomst en ondergang van een Oranjetelg, PKN 43, pag. 62, door J.P. Brinkerink
- 5 Poolse Pijpelogie, PKN 44, pag. 74, door P. Smiesing
- 6 Kleipijpen, door W. Krommenhoek en A. Vrij, foto 878

PIJPROKERSTEGELS

128 x 129 x 10 mm
2e helft 17e eeuw

130 x 130 x 9 mm
2e helft 17e eeuw